

ВСЕСВІТ

К. 6176

1937

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

З М І С Т

Змова Десмоля,
роман з сучасного
турецького життя. . . **Л. Величко**

Шубін бавиться,
урибок з роману
„Сполохи“ **С. Божко**

Н а р и с и:

Бабин експорт . . . **Олесь Волік**

Сучасна музична культура
України . . . **Я. Я. Полфйоров**

5 000.000 очей мусять
прозріти **Я. Брік**

Ремесство людських
почувань **Другий**

Г у м о р е с к а:

Професіонал, або звідки
беруться романісти **С. Чмельов**

Фотохроніка—Жовтневі
Свята в Харкові

На обкладинці—малюнок худ.
Сіماشкевича

РІК ВИДАННЯ IV

Пролетарі всіх країн, єднайтеся

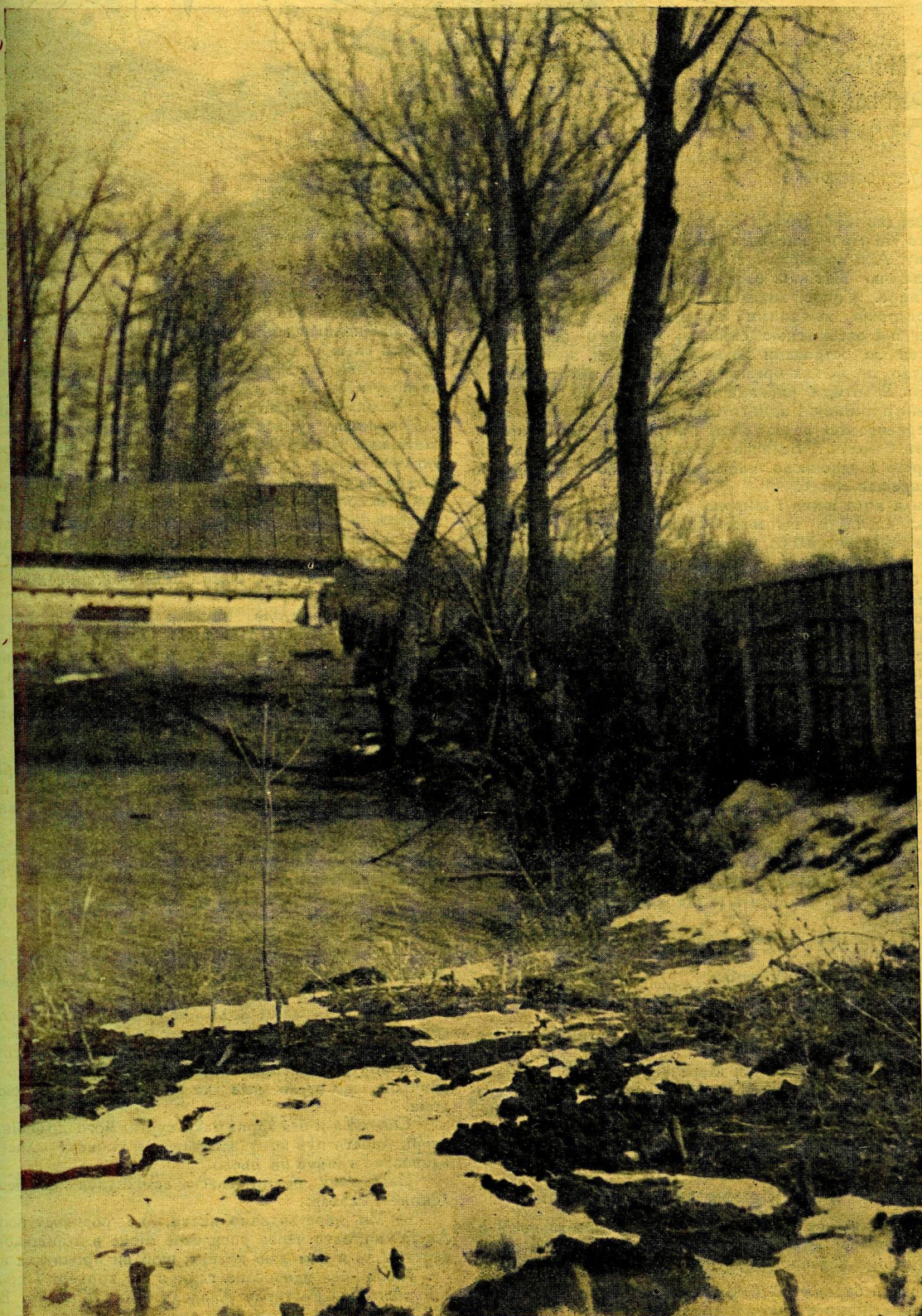
№ 46
11-го листопада
1928 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

Фото-етюд А. З.

Перший сніг

ІЗМУДА

Роман з сучасного турецького
життя Л. Величка

Малюнки П. Булаховськи

ЧАСТИНА IV

ПРИМАРИ

РОЗДІЛ III

Море говорить

Потяг швидко наближався до Ізмуда. Ліворуч голі скелі анатолійського підгір'я збігалися вже й насадили на вузьку смужку насипу. Але праворуч ще був простір, праворуч переливалося безліччю відтінків блакитного й зеленого кольору Мармурове море. Сонце хилилося на захід. Пасмо щасливих Принцових островів тьм'яними силуетами пило по глибокій блакиті моря під оксамитною синявою високого неба. Легка хмарка ген-ген за островами заграла багрянцем, золоте проміння сковзнуло по легких брижжах, що злегка похитували синяву широчинь. Золотими рибками по синьо-зеленій гриві розбіглося сонячне проміння. І замиготіла морська блакить. Дивним мармуром переливалася вода: золоті і пурпурові жилки пронизували блакить і малахіт. Величава краса показала себе світові, краса найстарша й одночасно наймолодша, її бо вічно проглинає ніч і воскрешає сонце.

Юзя стояла коло вікна і широко розплющеними очима, не відриваючись, дивилася на море. Потяг довго ще котився вздовж берега. Море мінілося, що-раз багатіший, що-раз величавіший був його простір. І з хвилиною, що м'яко випіскувала об плоский беріг, почала вливатися в неї жага життя. Жити, жити! Жива сила воскресала в ній. В тій істоті, для кого життя мало лише одно значіння—насоладу, безнадійність не могла зламати інстинкту самоохорони. І враз усе покинули її і мука і сум, лишився тільки страх, тваринний страх перед небезпекою, страх, перемішаний з люттю дикого звіра, коли у нього видирають здобич.

Вернувшись в купе, Юзя відчувала вже в собі знайому напруженість волі і думки, що вавжди приходила до неї в момент великої скрути.

Перед нею виринала цілком певна ціль: звільнитися від містера Дрюрі. І вона знайшла природне розв'язання: врятує Халіля. Не тільки любов, а й рятунок. Тому треба... розповісти йому.

І від такого висновку її думка відскочила, перелякана явно неминучими наслідками. Халіль може й врятує її, навіть напевно врятує, але вже не з любови, а винагороджуючи за державну послугу. І навіть не сам захистить її від містера Дрюрі, а державна влада, поліція.

Вона не догадувалася, а твердо знала, що для Халіля вона буде пропаша.

І знову почала працювати думка.

А що, як ні? Що, коли вона так признається, щоб він повірив у її лихо, щоб пожалів її...

А Осман-бей. А це минуле. Адже воно неминуче вийде наверх...

... Сонце зайшло, небо згасло. Море почорніло й похмуро, суворо нашіпувало плесканням хвиль про тисячоліття людського лиха, про ті життя, що прахом розпадалися на його споконвічних берегах. І знову туман поглинув Юзю.

Містер Дрюрі знав, що робить. Він виступив на бій з цією душею і переміг.

Те чого не передбачав містер Дрюрі

У вузькій вулиці між Куюн-базаром¹⁾ і Хамам-мюню²⁾ в невеличкому будинкові Халіль-бей мешкав на верху. Він дуже зрадів, коли йому оце недавно пощастило нарешті уловити Юзю

¹⁾ Куюн-базар—баранячий базар, старий ринок на ангорським горбку під стінами старинної твердині.

²⁾ Хамам-мюню—лазневий майдан у нижній частині Ангори.

заходити до нього. Тепер вона майже щодня приходила до нього обідати: по-обіді він сідав за роботу, а вона йшла до ресторану наливати коктейлі. Коли він почне бувало умовляти кинути службу, вона відповідала:

— Хіба так можна? Я хочу жити зі своєї праці. Ти цього не розумієш, бо ти турок. У вас жінки й досі рабині.

Халіль-бей пригадував собі свою матір, зітхав і замовчав. Він починав думати про одруження. В його голові змалювався вже цілий план. В Ангорі таке одруження неможливе. Це викличе незадоволення серед його приятелів. Але він попросився на закордонну службу. Йому вже пропонували минулого року посольство в Софії. Тоді він не згодився, не хотів їхати в такий гарячий час. Коли він тепер зробить натяк, що приймає би призначення за кордон, справу буде полагоджено. З кордоном він одружиться, а через кілька років Юзю так грунтовно забудуть, що можна буде спокійнісінько вернутися в Ангори.

А час не стояв. Минали два тижні з того часу, як Юзя приїхала з Константинополя. Одного дня Юзя ходила за покупками по Стамбульській вулиці і зустрілась віч-на-віч з рибним чоловіком, що відчиняв їй двері на дачі містера Дрюрі. Коли він на тротуарі нікого не було. Згорбившись, він уступив їй з дороги і, не повертаючи до неї голови пошепки сказав по-руськи:

— Через чотири дні.

... Юзя лишилася спокійною. Колишнє перегоріло в ній. Вона скорилася. І якое несподівано для неї її перша любов, що так міцно опанувала її, злідала. Мов яку неживу, привидом заслонену тінь відчувала вона тепер Халіля.

... В той самий день у Меджилісі підчас перерви між засіданнями до Халіль-бея підійшов Салах-Едін-бей, директор департаменту громадської безпеки.

— Халіль-бей, я маю до вас спішне діло. Я дуже хотів би з вами ще нині переговорити.

— Я й тепер маю вільний час.

— Ні, тут незручно. Справа така, що зайві вуха непотрібні. Може ви заїдете до мене до міністерства. Я зараз поїду туди.

— Добре. Я буду у вас через годину.

Через пів-години Халіль-бей вийшов з Меджиліси і весело сонячною вулицею пішов пішки на недалекий майдан, оточений будинками міністерства фінансів, громадських робіт, хліборобства і внутрішніх справ. Мимохід він заскочив до Юзі, за тими звичкою, що стала вже для нього непереможною. Її не було дома.

Салах-Едін-бей зараз таки пустив його до кабінету і заперш двері, простягнув йому запечатаний конверт і листа. Халіль-бей здивовано глянув на нього.

Начальник поліції злегка всміхнувся—не без самозадоволення—і сказав:

— Ми переглядаємо листи, не розпечатуючи конвертів. Листа вийнято через розклеєне місце в горішньому розі конверту. Але я вам даю коверт, щоб ви прочитали адрес.

Халіль-бей здивовано глянув на конверт і прочитав:

„Ангора. Ресторан Анадолу. Пані Жозефіні Вадбольській“

— А тепер прочитайте листа. Ви мабуть пізнали вже, чи це рука. Ваш брат писав вам коли небудь по-французьки?

... Осман-бей не зразу довідався про те, що Джесі зникла з Константинополя. Він гадав, що вона не з'являється в звичайних умовлених місцях і в звичному часі їхніх щоденних зустрічей тільки через те, що містер Дрюрі на перешкоді. Може у нього зародилося якесь підозріння. Тому він і не питав англійця про Джесі. Припинилися й часті раніш запрошення на обіди в Терапії. Це ще дуже потвердило Османові здогади. Але він утнув нагальний брак білявої любовниці, з ким звязала його шрита переїї нею небезпечна таємниця. З цього боку він його не боявся. Адже вона з містером Дрюрі. Це гарантія. Довше він не міг витримати, так хотілося йому бачити її. Решті він таки зважився і, між іншим, цілком байдужим тоном спитав містера Дрюрі.

— До речі, чому це не видно прекрасної містрис Джесі? Не хоро вона?

Містер Дрюрі всміхнувся і сказав:

— Дорогий мій приятелю, ви нехотячи торкнулися рани, на щастя, вже загоїлася. Кожна красива жінка має свої таємниці. Містрис Джесі теж. Її нема в моєму будинкові і, де ви, не довідувався.

Осман-бей аж зрадів. Кінець-кінцем це навіть не кепсько. Але зараз таки прийшла йому до голови думка, що все таки щось не гаразд. Коли Джесі покинула містера Дрюрі, то чому ж вона не повідомила його?

— Не покинула ж вона нас обидвох?—він навіть усміхнувся в свій несподіваний дотеп.

Він може навіть почав би розшукувати Юзю і його захоплення загострилося б перешкодою, коли б у той час він не був такий загнаний у змову. Агентура Десмаля працювала наглядом. Пелі сітки, налагоджували звязки.

Але час від часу він відчував якесь незадоволення і тугу за Джесі. Недовго тривала ця невпевність. Через кілька днів один із агентів Десмаля, приїхавши з Ангори, розказав йому про інші новини, що там у ресторані при клубі Анадолу з'явився красуня і торгує в барі. За нею в'яне чимало людей. Від часу в Осман-бея зародилося підозріння, що славна красуня в ресторану Анадолу—не хто інший, як Джесі. Тому самому містеру, коли він знову їхав до Ангори, він доручив довідатися докладніше і через два-три дні переконався, що він не помилявся.

Тоді він зважився написати їй.

Халіль-бей читав:

Дорога Джесі, чи краще б сказати, погана, зла Джесі. Як могла виїхати з Константинополя, не сказавши мені ні слова, не обачившись зі мною. Чи може ти втікла від мене так саме, як покинула мого компаньона, череватого Дрюрі. Коли б я міг написати такий чарівний йінці всі ті промови, що я їх сипав на її біляву голову, забракло б паперу в Константинополі. Але я знаю, що ти любиш мене і знаєш щось такого, що примусило тебе до цього дивного вчинку. Я нічого не зроблю. Адже я тобі довір, що я люблю тебе. В чому ж річ? Навідайся хоч на мить до Константинополя. Я не буду пити, як я тебе очкую і як я тебе прагну. Твій Осман."

Салах-Едін-бей, не дивлячись на Халіля, сказав:

— Це не просто любовний лист. Це дуже дивний лист. Принаймні, він дав нам змогу зробити дуже дивні викриття. Я вирішив усе розказати тобі. Халіль-бей, я вас вельми поважаю, і мені хочеться би... вибачте мені, Халіль-бей. Мій обов'язок такий, що я багато де чого знаю. Так дійшло до мого уха й те, що сталося недавно в вашому житті. Я вам скажу просто. Це торкається особисто вас.

Халіль-бей сидів на кріслі, схиливши голову на руки, опертий об стіл. Він сказав глухо:

— Кажіть усе. Я вдячний вам.

— Гаразд. От я й вирішив вам усе сказати. Коли ця чужа просила дозволу мешкати в Ангорі... адже ви знаєте, що руська емігрантка, а для них є окремий порядок. Ви маєте не уявляєте собі, яка це непевна публіка. Інакше б ви... цього їх працює на чужі розвідки. Коли ми їх заступаємо, ми їх виганяємо. Але скільки ми ще не знаємо! Ми служать і нашим і вашим, і англійцям, і французам, і німцям, кому завгодно. Служать, звичайно, і у нас. Чи краще, Халіль-бей. Тепер ми їх погалу ліквідуємо. Дуже вже непевне життя. Тому ви зрозумієте, що я зацікавився цією особою. Я хотів довідатися, що таке являє вона собою. Не пощастило, що нічого певного крім того, що вона досить сумнівна особистість, служила за офіціантку в ресторані „Смарагд“

мала різні пригоди. Але нічого підозренного. Останніми часами вона жила з одним англійцем, директором великої фірми. Цей англієць давно нас цікавить. Поки що наказав я стежити за її листами. Вона дістала два листи. Перший викликав її до Константинополя. Там вона була у того англійця. Коли в наші руки потрапив оцей лист, другий, я довідався про такий важливий факт, як те, що між цим англійцем і вашим братом Осман-беєм є якийсь звязок. Поліція часто ловить гав, Халіль-бей. Прогавила і константинопільська поліція. Через оцей лист ми впіймали нитку, що завела нас дуже далеко, так далеко, що я й не підозрівав, тримаючи в руках цього листа. Адже ви знаєте, хто такий ваш брат? Ми гадали, що він сидить тихо. А він орудує.

І Салах-Едін-бей розказав нерухомому Халілеві, що поліції пощастило звязати дві нитки. Одну, що дав оцей лист, а другу, схоплену давно, але увесь час вона уривалася: дані, здобуті через нагляд за кав'ярнею араба Ізмаїла, де збирається що-раз більше непевних осіб, відставних офіцерів, султанських надворних урядовців то-що.

Скінчивши своє оповідання, начальник поліції щільно підійшов до Халіля.

— Ми багато де чого довідалися, але це аж надто мало. Може ця жінка дасть нам ключ. Я хочу спитати вашої поради, Халіль-бей,—сказав він підкреслюючи кожне слово,—чи не заарештувати мені цю жінку. Я хочу знати вашу думку, чи забрати її зараз. Потім, так чи сяк, доведеться її заарештувати.

Халіль-бей довго мовчав. Потім, підвівши голову, хрипким голосом сказав:

— Салах-Едін-бей, я вас прошу... ні, не зараз. Я хочу спочатку поговорити з нею.

Салах-Едін підскочив:

— В жодному разі. Ви хочете провалити все слідство.

— Ні, я хочу, щоб вона призналась. І вона признається!.

Начальник поліції замислився.

— Ви маєте радію. Я дозволяю,—сказав він.

Юзін кінець

Халіль глянув на годинник. Вже друга. Він на годину спізнився на обід. Виходить, Жозефіна вже у нього й чекає його. Не довго думаючи, він сів у перший таксі, що трапився йому по дорозі, і велів швидше їхати до дому.

— Я тебе так довго чекала. Де ти...—почала було Юзефа Станиславівна й зараз таки замовкла. Бліда, мов полотно, божественними очима дивилася вона на Халіля.

Вона зрозуміла. Його обличчя було страшне. Біль, призириство, зненависть малоюлася на ньому.

— Говоріть... сказав він тихо і сів перед нею, як суддя.

Цілий гурт думок, уривчастих, випадкових блискавкою промайнув у голові Юзі. Чомусь прийшов їй на думку її батько, його п'яна лайка... Вона хотіла зібрати свої думки і не могла.

— Говоріть, повторив Халіль-бей.—Не бійтеся, говоріть усе. Коли ви скажете правду, я врякую вас. Цього ви можете бути певні.

— Я... не боюся...—видавила з себе Юзя.

— Ви говорили неправду, значить, боїтесь. Та не в тім річ. Ви мусите говорити. Це—ваш єдиний рятуюнок. Говоріть мені, інакше через кілька годин доведеться вам відповідати слідчому.

Юзя захиталася й оперлася об стіл. В лівому ящиківі стола лежали документи, що їх вона мала викрасти. „Ні, тільки не це. Цього він не може знати“.

Немов відповідаючи на її думку, Халіль сказав:

— Я бачу, вам трудно почати говорити. Я питатиму. Ви відповідайте. Чого ви приїхали до Ангори?

Обличчя Юзі стало сіре, очі потьм'яніли. Вона задихалась.

— Сядьте. Вам здається млосно. Випийте води.

Халіль-бей налив склянку води й подав їй. Юзя не могла пити, зуби цокотіли об шкло.

— Випийте, вам полегшає...

Халіль чекав трохи, а потім знову почав тим самим тихим і моторошно спокійним голосом:

— Тепер відповідайте, чого ви приїхали до Ангори.

— Служити...—була боязка мов шелест відповідь, а в ній благання пощади.

— Ви брешете. Не брешіть. Це вас загубить.

Одчай захиляючи нерви авантюристкі. Кров ударила їй в обличчя. Вона, не розмишляючи, в пориві інстинкту само-

збереження, перейшла в наступ. Підвелася з крісла, випростувалась, піднесла гордо голову і міцним, дзвінким голосом сказала:

— Що це таке? Чого ти мене лякаєш? Що воно за тон, яким судом ти загрожуєш мені, що це за допит? Ти збожеволів! Пусти мене. Коли опам'ятаєшся, поговоримо з тобою. Я не дозволю тобі ображати мене... Я не розумію... не розумію...

Але вже голос її слабшав, розпачлива атака падала, розчистившись об холодну цікавість, що з нею дав Юзю Халіль, мов нову, незнайому що її він ще ніколи не бачив. Юзя замовкла, опустила на крісло й ударила у сльози. Вона плакала не навмисне. Сили її цілком покинули. І рівночасно спід свідомості

б'ваю
розгля
жінку

виповзла думка, що Халіль як віск тане від сліз. Крізь пальці— вона закрила лице руками—глянула на Халіля. На його обличчі була та сама ворожа цікавість. Він мовчав і курив цигару, не закусуючи її, як він завжди робив, коли хвилювався. Цей явний спокій добив Юзю. Вона зсунулася з крісла на килим і, простягнувши руки до Халіля, простогнала:

— Зжалься... я тебе люблю...

Халіль почервонів, у його очах блиснула лютя, він гнівно ударив п'ятуком по різьбленому столі, тонка дошка розколотася.

— Мовчи, твар!

Юзя, німо ридючи, билася на килимі.

... Через кілька хвилин знесилена, розбита жінка, тупо дивлячись перед себе, мірним, немоз не своїм, а чужим голосом відповідала на запитання:

— Хто ви така?

— Руська емігрантка, княгиня Вадбольська.

— Це я знаю. Я питаю не про те, як вас називають, а хто ви така. Не розумієте? Я питаю інакше. Кому і чим ви служите?

— Я скажу... Мене післав до Ангори мій господар... англієць... Дрюрі...

— Навіщо?

— Він хотів, щоб я зазнайомилася з вами... Я не знаю, навіщо. Він мені не сказав. А я... я вас...

Юзя хотіла сказати „полюбила“, але не наважилась. Її цілком покинули сили. Життя відійшло. Їй було все байдуже. І страх наче зник. Хотілося одного, щоб зразу якось усе і назавжди скінчилося.

— Добре. А чого ви їздили звідси до Константинополя?

Юзя чула, що він заганняє її глухий закуток, як собаки заганняють переляканого зайця. І як заяць крутиться, вже не міркуючи, а під натиском непереможного інстинкту і досвіду тисячі поколінь, так і Юзя викручувалась від безпосередньої відповіді.

— Я їздила, бо мене викликали мої знайомі. Мені передали відомості про рідню, що лишилась в Росії.

— Ці відомості вам передав містер Дрюрі. Ви були у нього. Що він вам доручив?

Юзя мимовільно глянула на ліву шухляду в столі. Халіль запримітив цей погляд. Він усміхнувся.

— Лише те! Виходить ви тільки шпигун. Тепер усе зрозуміло. Власне кажучи, мені говорити з вами більше нічого. Я гадав, що ви відіграєте більшу роль. Можете йти. Про подорожці питає вас хтось інший.

Ще раз життя, що не хотіло здаватися, розбурхало в тій істоті, що бачила вже перед собою свою загибель. Не хотіла покидати цієї кімнати. Адже він обіцяв врятувати. На вулиці її схопять. Він відступився від неї.

Юзя підвела очі на Халіль-бея.

— Не відганяйте мене... Я вам усе розкажу... нічого не таю... Ви обіцяли врятувати мене... Ви обіцяли... ви повинні дотримати слова...

Халіль-бей стиснув плечима.

— Я вас слухаю. Кажіть.

... І вона розказала все, геть усе, що було, все, що знала. Одно лише затаїла. Вона не згадала Осман-бея. Це останній її притулок. В ній несвідомо жила надія на те, Халіль врятує її, бо він її любить. А признатися, що вона була любовницею його брата та що після того заходилася бити його в себе, привабити його своїм тілом... Це було кінцею. Він ще раз відкинув би її до рук слідчого, як це щойно хотів зробити.

Юзя замовкла. Годни минали непомітно для них обидвох. Дзвінкий приспів мурдзіна на сусідньому мінареті оповідав, що день уже хилиться до вечора. Халіль мовчав.

Насалала довга, втомна тишина.

Халіль мовчав і думав. Непереможне почуття огиди й трішнього сорому не дозволяло йому запитати про те, що давно само напрошувалося йому. Запитання особисте. Не державну справу. Не про ту справу, що торкається депутата Халіль-бея. Перед ним стояли дві картини. Високий надсліта, тонкий, стрункий, мов молода пальма, самовпевнений, задерикуватий хлопець—його брат Осман, кого йому когось так хотілося любити. І другий Осман—похмурий відставний полковник, недолуд у своїй власній країні, і знову такий сам чужий, але вже ворожий, бо не він стояв на висоті, як цей молодший, цей „син французенки“. Халіль шукав у собі якийсь вирішення і не знаходив його. І не хотілося йому, і він не було думати про брата, вирішити зразу своє відношення до брата-злочинця, еднаючи його з тією жінкою, що звязала обидвох новим гидким вузлом. І ще одно почуття опанувало його. Це почуття він відганяв. Не хотів сприймати його до дому. А тим часом саме воно й розпикало його. Як могла?.. Адже стільки часу... була безперечна любов... думка обірвалася й зламала його нерішучість. Він спитав:

— А Осман-бей?...

Вже в запитання Юзя зрозуміла, що це кінцею. Що знає найголовніше, найстрашніше. Вона мірила його своїм міркую. Для неї її злочинність, її участь у змові була не страшна. Вона зрадила, її простять. Виказчиків прощають. Зм'якшують їхню участь. Але тут вона була злочинна жінка... І вона боялася...

— Можете не відповідати, коли не хочете. Я все одно знаю.

І вона не відповідала, схиливши голову і завмерла.

Знову залізла туди. Дивне почуття доліло Халілем. Так було тоді, коли виявиться падково, що в домі є чужий, незнайомий людина. Його треба збуть. Але це не просто. можна просто викликати його. Треба виконати ні формальності, як водиться. В його житті, у цій кімнаті знайшовся такий труп. Труп треба збуть, але як? Віддати Салах-Едіну. Йона мав надію на врятування її це обіцяв. Але як врятувати її? Адже не може він, Халіль-бей, сховати від правосуддя злочинну жінку.

І раптом прийшла до нього думка. Так, це єдиний вихід.

— Тепер усьому кінцею. Я обіцяв вам порятунок... публічної ганьби... від слідства... суду... я не затаюю навіть від прилюдної страти...

Голос його звучав байдуже і твердо.

— У нас вішають прилюдно. Я обіцяв і дотримую обіцянку. Вибирайте: або арешт зараз, тут... я передам телефоном вам приїдуть... або... отруту. Я лікар. Я дам вам можливість умерти без болю. Вибирайте.

Юзя кинулась і простягла руки вперед, немов відштовхуючи від себе щось жахливе.

Вона хиталася й схоплювалася руками за крісла, за стіл, за стіни, йшла до дверей. Вона хотіла тікати. Безрозсудно, безглуздо, але вона тікала... Вона хотіла втекти від того чоловіка. Бо їй її смерть.

Халіль-бей не стримував її. Але вона не дійшла до дверей і без пам'яті впала на килим.

... Очутися у себе в кімнаті. Хто і як її туди приніс, вона не могла пригадати собі. Тільки неясна думка блукала в голові, наче вона їхала в автомобілі. У двері хтось стукав... Стукав напосидливо...

Її опанував жах.

Прийшли... взяти... заарештувати... І перед нею виринув трикутний зелений сквер проти старого будинку Меджиаса, де одного ранку вона бачила, як погойдувалися на шибениці трупи повішених бандитів.

А стукати не переставали.

— Відчиніть!..—вона не впізнала голоса.

— Я нездорова. Зайдіть пізніше. Через

пів-години...—сказала вона не своєю волею.

Стукати перестали.

Юзя заметушилась по кімнаті. Тремтливими руками витягла вона спід ліжка чамайдан. Відчинила комоду, почала викидати речі в чамайдан... Спинилася... Сперлася ліктями на комоду. Вона вже не думала, не усвідомлювала собі нічого. Це була тварина, що прагнула лише одного: втекти, сховатися від цього темного жаху, що чигав на неї там за дверима.

Вона опустила голову й побачила у висуненій шухляді темно-жовту пляшечку, що викотилася спід розгорнутої білизни. Здалека почувся їй, мов скрегіт, сміх містера Дрюрі.

«Тільки не на багато більше!...—промайнули в голові його слова.

Юзя машинально взяла пляшечку, відіткнула, понюхала: пахло приємно і гостро гірким мигдалем. Не дивлячись, твердим рухом руки вона взяла карафку, наляла трохи води в склянку, викинула краплі й опустила на крісло...

— Не могу...—тихо й роздумливо прошепотіла вона зблідлими губами.

В двері знову почали стукати рішуче, голосно, владно.

Юзя випростувалася, схопила склянку й вихилила вразу. Вона не впала, а тихо опустила на підлогу між комодою й ліжком: піддалилися ноги.

... Мірно били барабани... якийсь полк ішов Кам'яно-острівським проспектом... Пантофель обертається до неї—вони їдуть на безгучному автомобілі—їй усміхається:

— Дивись Юзінка, салдати йдуть. Люблю дивитись на салдатів. Що більше салдатів, то більше козушків...

Юзя сміється. Їй так хороше, так весело. Сонце світить. Тепло. А барабани б'ють і б'ють...

Коли метр-д'отель, не достукавшись, пішов униз і сказав господареві, що матам Жозефін мабуть занедужала, грубий спаньол щиро зажурився. Сьогодні ресторан був повний і вона була дуже потрібна. Бар мусить торгувати сьогодні на славу. Він сам пішов наверх, щоб умовити мадам Жозефін перемогти недугу й вийти на роботу.

— Треба їй підвищити плату. Я їй пообіцяю п'ять лір.

Але й він не дзигався. Стурбований почав він сіпати за ручку, потім раптом перелякався й покликав знизу людей... Як висадили двері... краплі містера Дрюрі зробили вже свої.

Прохання Халіля

Халіль-бей дізнався про самовбивство авантюристики в той самий вечір.

Салах-Едін прийшов до нього схвилюваний і обурений. Він трохи заспокоївся, коли Халіль розказав йому все, що говорила Юзя.

Начальник поліції похитав головою:

— А все ж жаль. Вона могла б знадобитися для зводин.

Халіль на вигляд був цілком спокійний. Але в середині нив тупий біль. В серці відкрилась рана. Він примушував себе не думати за неї. Викреслити. Поховати. Тієї білявої сумної жінки з чарівними очима, що її він так полюбив; ніколи не було. Це — його сон. Він залишиться з ним. А та, друга, вмерла.

І тим краще.

Він покривав цей тупий біль другою турботою. І про це він говорив і радився з Салах-Едін-беем. Довго вони сперечалися, нарешті директор департаменту громадської безпеки піддався.

— Це нечувана річ! Ви хочете неможливого! Я вже зробив одну помилку. Ви хочете, щоб я зробив другу.

Я згоден лише на одно.

Я поїду з вами і скажу, що тепер треба перевести арешти зараз таки, не гаючи часу.

А що на все це доведеться нам витратити всього один день, раніш ми все одно не встигнемо всього приготувати, щоб перевести рівночасні арешти, то я, можна сказати, не бачу особливої небезпеки...

Але ризик є. Я про це скажу.

Через пів-години Халіль і Салах-Едін-бей розмовляли з людьми, що їм вони обидва підлягали.

Халіль-бей просив одної ласки. Він просив дозволити йому врятувати брата від шибениці, дозволити йому переконати брата, щоб він признався, і цим признанням врятувати йому життя.

У нього знайшовся несподіваний союзник. Сдин з учасників наради, старий революціонер-підпільник, сказав:

— Нічого кепського тут нема, коли арешти має бути переведено завтра. Треба тільки, щоб чутка про самовбивство шпигунки не дійшла до Константинополя.

— Я зразу дав розпорядження переглядати всі телеграми, а потяг вийшов ще перед самовбивством,—трохи ображено перервав начальник поліції.

— Тоді все гаразд. Коли завтра Халіль-бей зв'яжеться з братом, то, на мою думку, не тільки не буде ніякого ризику, але навпаки, це навіть може принести користь.

— Ти помиляєшся, мій друже,—звернувся він до Халіля,—коли гадаєш, що твій брат згодиться... Він спробує втекти... І не один... Він за всяку ціну повідомить своїх головних співників. То вже діло Салах-Едіна використати це. Коли їй до свід мене не підманиє, у них мусить бути конспіративна квартира. Мстувити по місті Осман не буде. Втекти не така проста річ. Вони напевно вирішать під кінець порадитися.

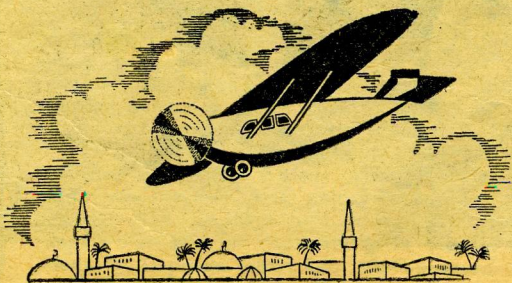
— У них є своє кубло. Вони збираються у нахшбенді Юсуфа в Стамбулі.

Погодилися.

О четвертій годині вранці гонець Халіль-бея з листом, адресованим до Шефкета-паші, вилетів з ангорського аеродрома до Константинополя...

В кабіні аероплана був ще один пасажир, кремезний, сутулий чоловік з рябим обличчям...

(Далі буде)

Заготівля яєць для Кооптаху; зносять, сортують, пакують

ОРЖИЦЯ-БЕРЛІН

Олесь Волік

Є СТАРЕ прислів'я, що яскраво виявляє ту нерівність і економічну пригніченість, що в них перебувала жінка: „Куріца не птица, баба не чоловік“.

Після Жовтневої революції навіть у глухому селі жінка стала справжньою людиною, — придбати ж птишину гідність допомогла курці кооперація.

До війни Україна нараховувала 40 мільйонів курей. В якому стані були ці кури, видно з того, що у Голандії та Швейцарії одна курка дає до 230 штук яєць на рік, а наша українська давала не більш як 60.

Отже, не дивлячись на таку мізерну норму за рік всі кури давали понад 2.126 мільйонів яєць. З цієї кількості — 1.930 мільйонів штук було наживою спекулянтів.

За один лише 26 рік птахівнича кооперація, так званий Кооптах, організувала 4 крайових запоріжники, що утворили базу для провадження

культурної роботи в справі поповнення птишиного господарства України.

Й вже і торік Балтський та Мелітопільський розплідники, що працювали з легкою породою „легрон“, вивели 66,3% пташок. Той же час розплідник у Галі, кращий на заході, з тієї ж породи „легрон“ дав лише 56,9%.

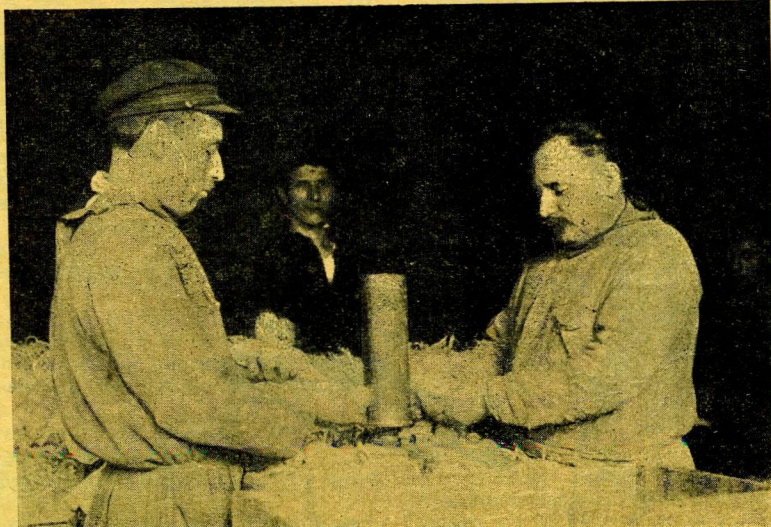
фото А. Орловича

ди „легрон“ дав лише 56,9%.

Успіхи кооперації з курей буркали селян і щешили їм погляд на те, як на доброго помічника у господарстві.

В 1927 р. зорганізовалося 120 птахівничих товариств, що об'єднували 72 тисячі чол. селян, які мали близько 100 тис. шт. птиці.

Для забезпечення культурного розвитку птахівництва Кооптахам птахівничим товариствам біля 60 тис. крб. Кооптах ставить собі завдання радикальне поліпшення й механізацію птахівництва. Для цього дає селянам кошти, щоб сприяти їм поставити

Сортують яйця й їх старанно упаковують, щоб відправляти за кордон

не птахівництво на належну висоту.

* * *

Птахівництво (куріводство), що вважалося і до деякої міри вважається ще й тепер виключно за бабську справу, вже набуло значіння економічного фактору.

Тепер яйце, що принесе баба до кооператива, через 10–12 днів вже даватиме поруч яєць голяндських десь у берлінській крамниці.

А там і курча може з нього вилупитися, — та не поведеться вже йому так привільно, як на ласкавій та багатій Україні. Немає широких дворів з густими кущами картоплі та садками з шовковицями. Доведеться йому бідно жити в клітці і виключно з баварного корму.

На Україні тепер нараховується 30 мільйонів курей. Вони дають за рік 2.232 мільярда яєць.

Агенти кооптаху на сільському базарі

Щоб перевезти всі ці яйця треба 318.857 вагонів, що з них можна зробити ешалон довжиною на 1.556 верств і 571 сажнів.

Радянська кооперация не тільки бере, а й дбає про добробут курей наших. Вони дають величезні прибутки нашому господарству. За 1927 рік СРСР зайняв перше місце що до експорту яйця та птиці до Німеччини. В загальному експорті один тільки Кооптах посідає перше місце, що дає 53.1% з усієї кількості експорту яєць.

Успіх птахівничої кооперации натурально викликає величезну увагу до розвитку птахівництва з боку радянської суспільності і з боку кращих кол селянства.

Первісний заготовчий пункт

ВІДЖИВЛЕНІ РЕЧІ

(Реставраційна робота музею Українського Мистецтва в Харкові)

Музей Українського Мистецтва, що ось уже протягом двох років позбавлений можливості ознайомити зі своєю роботою, досягненнями і придбаннями широкі кола громадянства, веде інтенсивну роботу в справі дослідження й вивчення українського мистецтва. Велику увагу з'окрема звернуто на поширення Відділу Народного Мистецтва. Підчас командировок, наукових експедицій співробітники Музею досліджують, набувають, купують зразки народного мистецтва, що розкидані по всій Україні, будь то — кераміка, вишиванки, різьблене дерево, металоластика, килими і т. інш. Часто-густо ці придбання надходять до Музею в сумному стані, — брудні, розбиті, поламані, подерті. Такі речі проходять через „реставраційну майстерню“ Музею. Звичайно, реставраційного кабінету з-за браку засобів Музей не має, — великий стіл у загальній кімнаті виконує це призначення, так саме не має і фахівця-реставратора — цю роль виконує технічна робітниця Л. М. Тарасенкова. За 7 років свого перебування в Музеї Тарасенкова придбала досвід, техніку і смак, що дає їй можливість переводити відповідальну і важливу реставраційну роботу навіть над килимами.

Наведений знімок ілюструє реставраційну роботу, що її проводить Музей Українського Мистецтва. Килим цікавий і характерний що до своєї композиції для Слобожанщини (симетричне розміщення квітів на чорнім тлі і квітчаста світла габа); килим передано було до Музею настільки зіпсутим, що загальну композицію можна було скорше відгодати по горішній цілій частині килима. Ввесь килим взято було на дублюровку (дублюровка звичайно підбирається одного тону з загальним тлом). На дублюровку були прикріплені обірвані шматки килима у відповідному розміщенні. Діри на габі заштопані і латані нитками одного з габую тону.

Н. Чудновська

СУЧАСНА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Стаття проф. Я. Я. Полфіорова

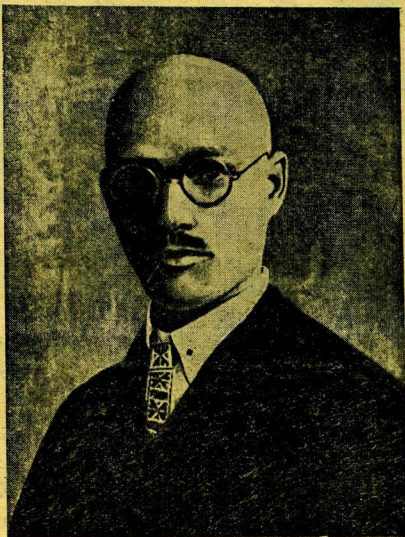
МУЗИЧНЕ мистецтво України за останні 11 років було відзначене, як початок урбанізації української музичної культури, — до цього ж часу вона мала яскравий селянський характер, що зберігав свої впливи ще й досі, іноді з великою силою. Проте, історія української музики з 1917 року — історія її переможної урбанізації і з цього погляду досягнення сучасної української культури незвичайно повні й значні. Хоч ми ще й не маємо зараз музичної культури, і особливо музичної творчості, цілком суголосною з нашою епохою (цеб то такою, яку ми могли б назвати „пролетарською“), проте треба визнати згаданий 11-річний період за винятковий, що до творчого піднесення й якісних досягнень. Справді бо, ми сміливо можемо сказати, що наш сучасний огляд застав українську музичну культуру в розцвіті ще ніколи не баченім в її дореволюційній історії — творчість, виконання, наукові дослідження розроблення музичних питань, видавництво, преса, робота виховання, самодіяльна робота, громадська робота, школи, радіо, словом, нема жодної ділянки й форми сьогочасного культурного життя, щоб у неї не пройшла музика, і де б сама національна культура музична не виявила себе в цілій повноті, широчині й глибині. За характерну рису нашого нового часу є утворення широкого й виключно сприятливого музичного оточення й багатство композиторських сил на Україні за наших часів.

Сприятливе музичне оточення виявлено вже в тому, що музика остаточно увійшла в план державного будівництва й посідає там своє певне місце.

Підкреслюємо безсумнівні факти: музика увійшла в побут нашого дитинства, кожна школа прагне музичного виховання, самодіяльна музична робота в робітничо-селянських масах налічує тисячі гуртків, в Харкові пройшли загально-міські (з виконавцями до 1.000 чол.), музичні олімпіади; в Києві вже засновано Робітничу Консерваторію, а в Дніпропетровському робітничі самодіяльні гуртки поставили оперу й 9-у симфонію Бетховена. Зростає пролетарський актив музик-фахівців, — не можна не згадати затаких найвидатніших наукових робітників, як Климент Квітка, Дмитро Ревуцький, Микола Гринченко і зріст таких наукових інституцій: Музичний відділ Академії мистецтв, Етнографічний кабінет ВУАН'у, Науково-дослідна секція ВУТОРМ'у, Науково-дослідна Лабораторія Харківського Муз. - Драм. Інституту та музичні комісії по різних наукових інституціях (Ін-т Педагогіки, Асоц. Сходознавства та ін.). В умовах часу, що ми переживаємо, питання музичного видавництва в дуже гостро й складне питання. Проте, не вважаючи на всі труднощі, з'єднаними зусиллями ДВУ, Книгоспілки, РУХ'у ми маємо деякий актив і на цім полі, як по лінії видання українських оригінальних творів, так і по лінії видання чужоземних творів з українським текстом, що має не менш важливе значіння

і для українізації і для нашої музичної культури. Крім того стоїть справа з пресою. Спеціальна преса до цього часу виявлялася в журналі „Музика“, яку нині розбито на „Музика-масам“ та „Музика“ (Наукові записки). Освітлюють музичні питання на сторінках загальної преси.

В цій царі і ми зробили багато, особливо, коли взяли увагу, які й тепер ще скріпи асигнування на цю парость.

В. Костенко

Музична суспільність набуває все більшої активності: Т-во ім. Леонтовича, що заново перетворилося на ВУТОРМ (Всеукр. Т-во Рев. Муз.), Асоціація Революційних Музикантів, Т-во Прихильників Музики, й решті тільки що виникла Асоціація Репертуар. Композ. України (АРКУ). До того треба згадати й за Харківське Т-во музичних Педагогів.

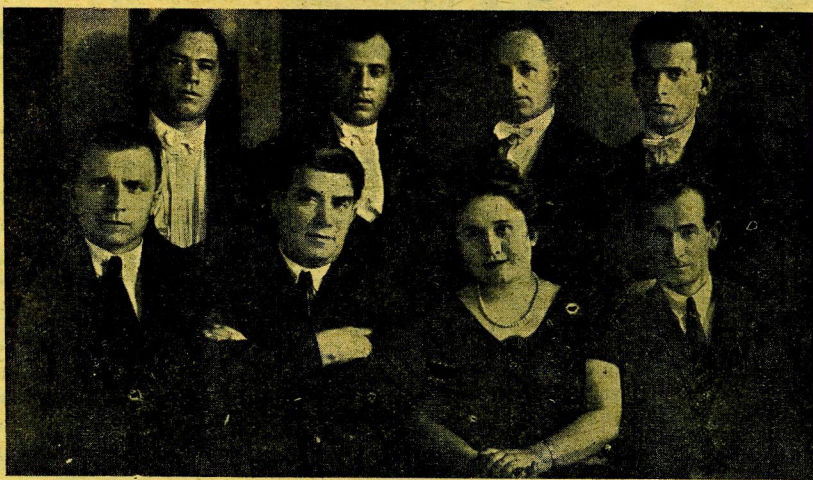
Цілком природно, що утворенню сприятливих умов та позитивних рис нашої сучасної музичної культури чимало сприяють виконавчі сили, так само, як навпаки — їхньому дальшому розвитку й удосконаленню сприяє даліший поступок музично-культурного оточення.

Виконавчі сили України за цей час зросли незвичайно й знов таки в напрямку європеїзації нашої культури.

Коли раніше Україну, яка так славилася своїми голосами, що її називали „молодою сестрою Італії“ систематично обкрадали, сіломиць вириваючи з рідних надр найкращіх талантів, то тепер, ніби в компенсацію за вікове приниження, Україна дістала змогу зібрати в себе чимало постійних культурних виконавчих сил і систематично їх використати.

З постійних сил, що виросли цими роками, відзначаємо капелу „Думка“, квартет ім. Вільбома, кв. ім. Леонтовича, Київський квартет ВУТОРМ'у, вокальний квартет ім. Лисенка, УКВА, капелу „ДУХ“ та чимало провінціальних капел і хорів, — вони грають на місцях велику й важливу роль музичних центрів, що збирають довкола себе музичне життя й музично-громадські інтереси, тим самим виконуючи найважливішу соціальну функцію, яку тільки можна покласти на музичний колектив. Всі ті виконавчі організації — в цілому здобутки післяжовтневої нашої культури. Репертуар, художнє кредо й засоби виконання цих організацій, особливо наявність та розквіт інструментових ансамблів свідчить досить яскраво про європеїзацію української музики.

Актив наших виконавчих сил зростає й множить, здобувши останніми роками нові потужні джерела, в формі організації Державної Опери та акційного товариства „Укрфіл“ (симфонічні, камерні та інші концерти). Прообразом Державної опери

Всеукр. Держ. квартет ім. Леонтовича. Стоять (зліва направо): Бружанський, Левін, Шор, Гельдфандбейн. Сидять (зліва направо): проф. Полфіоров, комп. Глієр (автор бал. „Черв. Мак“), співачка Н. Гузовська і скрипаль А. Нездатний.

окремі спроби поставлення опер українською мовою, в різних театрах України та організація Української Музичної Драми, що була заснована в Києві, але існувала недовго.

Українська Державна Опера відкрита 3 жовтня 1925 р. в Харкові. Нині існує ще в Києві та Одесі. Вона є перша в світі дійсно українська цілком витримана оперна організація. В репертуарі — твори світової оперної літератури. Значіння її не

місце—вона є найміцніший резервуар музично-художнього життя сучасного культурного життя. Поруч цього іде розвиток симфонічних і камерних вечорів, які грають ще дуже важливу роль в організації виключно сприятливої атмосфери для української музичної творчості, яку вони культивують.

На тлі музично-суспільної роботи чим раз більшу роль набуває потужний чинник сучасної культури—радіо. Радіо-концерти, перемагаючи протирня, несуть музичну культуру в найдавніші закутки українського села, остаточно його революціонізуючи й урбанізуючи в цій царині.

Одночасно з цим радіо-концертизнайомляють цілий світ з сучасною й минулою українською музичною творчістю, збільшуючи, таким чином, симпатії до нашої музичної і загальної культури.

Організація такої сприятливої атмосфери для народження й розгортання української музичної культури в сучасному напрямку і відповідно до високих вимог сучасності—становить характерну рису виконавчої галузі поштовтневої української музики і центральне значіння тої галузі в музичному житті.

Не менш характерною рисою нашого нового часу є багатство композиторських сил на Україні за наших днів. Творчість цих композиторів, культивуючи вищі художні форми музики (симфонія, опера, камерні твори) виводить Україну на широкий європейський шлях і знищує колишню провінційальну обмеженість. Сучасних композиторів України репрезентують різні течії. Частина залишається на міцному ґрунті національного й романтизму: Верховинець, Верьовка, Драненко, (видатний автор яскравих оркестрових творів) і Вал. Костенко (видатний автор симфонії, трьох струнних квартетів, оркестрових, камерних та вокальних п'єс).

Частина йде шляхами нового ускладненого й поглибленого класицизму: Левко Ревуцький (найвидатніший український композитор, автор 2 симфоній та низки фортепіанних, камерних і вокальних творів, великий майстер музичної техніки), Леонід Мисовський (що старано культивує милозвучні перлини впевненого й назавше усталеного світогляду) та Віктор Костенко (найвидатніший музикант, що перебуває в справжній стихії му-

зичній, автор досконало зрблених інструментальних та вокальних камерних творів). Частина культивує модерністичні течії мистецтва: Мих. Вериківський (талановитий експресіоніст, автор оркестрових творів, балету, романсів), Б. Лятошинський (ще більше яскраво виявлений експресіоніст), так само, як і Б. Яновський (автор опер „Вибух“ та „Самійло Кішка“), Пил. Козицький (яскравий конструктивіст, автор видатних мальовничих хорівих поем—„Нова Атлантида“ і „Дивний флот“, струнних квартетів, вокальних мініатюр, оркестрової сюїти), Б. Новосадський (цікавий імпресіоніст), а також міцно виявлена течія кон-

П. Козицький

структивного реалізму: Богданів, Борисів, Дашевський, Коляда, Мейтис, Радзівський. Не менш міцний є й побутовий реалізм у нашій сучасній музиці: Батюк, Богуславський, Дуванівський, Крижанівський, Попадич, Стебляк, Ступницький, Толстяков, Яцинович та інші.

Кількість композиторів, що оформилися, їхня продуктивна робота свідчить за сприятливі умови для сучасної музичної роботи.

Це вже активна сила, а там з шкільних лав іде нова зміна, наше майбутнє, найкраща наша надія.

фото А. Г. Штока

Л. Ревуцький

Будинок Промисловости вночі

Н а р и с

Я. Бріка

САМЕ, коли на кухні прали білизну, коли було жарко, мокро і вогка пара підносилася до стелі, відкрилися двері й молодий голос запитав:

— Чи тут мешкає Лікера Іванівна Шевченкова?

— Шевченкова, Лікера Іванівна?— здивовано спитала господиня.— Ні, такої тут немає... Це ви помилилися.

— Та це ж я, Шевченкова,— соромливо сказала робітниця Луша, червоніючи й швидко обтираючи мокрі руки.— А що таке?

— Вас закликають до лікнепу вчитися. Ви записані, як зовсім неписьменна,— посміхаючися каже хлопець.— Ось вам і запрошення.

Луша розгублено крутить в руках папірця. Вона ясно бачить, як господиня гнівається, хоч і говорить таким солодким-солодким голосом.

— Луші вчитися? Йі-бо з цього нічого не вийде. Вона така соромлива. Та й здається вона щось тямить. Трохи читає й пише. Ми, звичайно, не проти, але... Побачите, що я була права...

— А ви все ж таки приходьте. Вас повинні відпускати. Значить прийдете?

Луша не відповідає. Вона добре знає свою господиню. Вона не наважується сказати, що їй хочеться до лікнепу, але швидкий погляд на хлопця красномовніший за слова.

Хлопець вже звик і чудово розуміє цю німу мову. Він знає: буркотіння і неприємності зустрінуть дівчину, якщо вона на-смілиться уречорі піти до лікнепу.

Не всі хатні робітниці наважуються йти проти течії, не всі наслідують рішуче добитися елементарного права свого— вчитися.

Сотні комсомольців-добровольців носять оповістки неписьменним, де їх закликають до найближчого лікнепу. Не всі ці оповістки витягають людину в темряви неписьменності.

— Такого мені лікнепу завдасть чоловік, коли я з борщем спізнаюсь,— вік пам'ятатиму...— покаржилась одному з комсомольців дружина робітника. І справді, на заваді одвідування лікнепу для багатьох жінок— хатне господарство, пелюшки „примусова“ праця.

Побутові умови, одвічні злидні, старі забобони цупко тримають робочу людину. Паростки нового життя з великими труднощами пускають коріння в неродючий ґрунт темряви. Великі перешкоди зустрічаються й на шляху ліквідації неписьменності, що є основним чинником культурної революції.

Правда, ми маємо чималі успіхи на цьому шляху. До Жовтневої революції на Україні було 18 міль. неписьменних на 33 міль. населення. Тепер мавмо 5 міль. неписьменних, які не вміють свого прізвища написати. Але й ця цифра величезна, ця цифра неприпустима.

За планом НКО до 1932 р. на Україні не буде неписьменних. Їх всіх навчить держава, т-во „Геть Неписьменність“, добровільці в порядку індивідуального групового навчання.

Але цей план ми здійснимо лише певною напруженою-роботою з підтримкою всієї громадськості,

Участь громадськості повинна бути не тільки в матеріальних витратах, але і в полегшенні шляху неписьменного людини дорослі й письменні, навіть не уявляємо собі скільки мук, принижености, видержує доросла й неписьменна людина. Чи то літній робітник, чи молода дівчина, селянка. Скільки ідіотських „жартів“ падає на голову неписьменного. Ось яскравий приклад.

До завідувача сільбуду села Недригайловки Шеля приходить неписьменна наймичка. Вона просить написати їй заяву в союз Рибземліс—хочу вступити до нього. Шель—у добродушному гуморі, Шель хоче масно посміятися.

Він задовольняє прохання дівчини...

За декілька хвилин вона в союзі. Дивляться—на її заяву зазначено: „До Загсу“. Направляють її туди. А в „Загсу“ регіт десятка людей голосно читають масну „заяву“. Чи в таких „жартів“?

Хто це сказав, що перо легка річ? У руці цього селянина робітника, що прийшов сюди в 51 школу й сидить на малій, низенькій парті, перо важить більше за молоток. На підпис виступив... Проте треба працювати. Набридло вже дурнішим за маленького внука-піонера

А ось цікаві кривульки—„автобіографія“ слухача лікнепу. „Я приїхала из села. Тепер я хочу учитися грамоті. В мене звинити—я уся дрожала и не могла хорошо написать... Ірина Лукьянкова с Малі Проходи Харк. окр.“.

Друга пише:

„Я безрботна вдова. Находяца в ужасном положении. Имею сына 8 лет. Вычитання я не умею. Писать цифри и Таблицы тоже не знаю. На украинской мови розумію. Хочу учитися“.

„Хочу учитися“—це головне! А решта вже само „прийдеться“, як що тільки будуть належні умови, буде громадська допомога.

У Всесоюзному культурному поході, що його проголошує комсомол у боротьбі з неписьменністю відводиться найсерйозніша увага. В цій боротьбі повинні взяти участь всі культурні сили країни, вся радянська суспільність.

Розгорнутим фронтом проти темряви, розгорнутим одруженим клубу і сільбуду до піонерського загону!

Хай шефство дітей над своїми неписьменними батьками завжди дасть наслідки. Ми чудово уявляємо собі, що трішки вплинути піонерам на батька, що перебуває під владою забобонів, часто злиднів, піяцтва. Нагрімає такий батько на „шефство“ своєї дитини. Але в багатьох випадках наслідки будуть від цієї прекрасної ланки загальної боротьби з темрявою.

Розгорнутим фронтом вирушують у бій з неписьменністю тисячні колони ліквідаторів-добровольців. Ворог—ця стародавня спадщина царату не може не здрігнути перед такою натиском.

П'ять мільйонів людей мусять скинути з очей васлоны!

РЕМЕСТВО ЛЮДСЬКИХ ПОЧУВАНЬ

„Ділова людина“ В. Газенклевера—в постановці Державного Єврейського Театру УСРР)

В. Газенклевер—один із яскравих представників сучасного німецького експресіонізму—допоміг режисеру радянського театру своєю новою колекцією „Ділова людина“. Він виявив у ній сучасну Європу, як куплю-продаж не лише матеріальних цінностей, а й людських почувань. Почування йдуть на ринок нарівні з синькою для білизни, зубним експромтом і шкурою на підшву. Почування—матеріальний товар, предмет споживання й пропозиції.

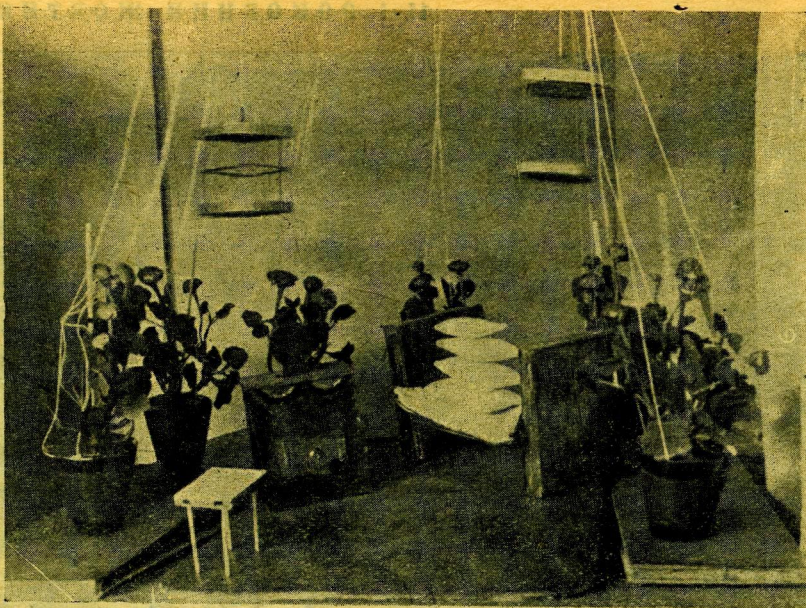
Сюжет комедії Газенклевера нескладний. Мільйонер Компас винагає, щоб його дев'ятнадцятилітня донька Лія вийшла заміж і таким чином звільнила його від моральної відповідальності та фінансових турбот. Лія спиняється на тому, що найкращий спосіб добрати собі чоловіка—це реклама в спеціалізованій газеті.

Об'ява призводить до несподіваних результатів.

В Берліні є контора якогось Мебіуса, що мінжує почуваннями. Контора провадить інтимне листування й інтимні зв'язки з жінками, що шукають любові через шлюбну рекламу. Об'ява Лії Компас інтригує Мебіуса екстравагантністю свого стилю, обідянкою зв'язків: ставовища. Мебіус приходить на побачення, прикинувшись мандрівником із Занзібара, чи то ексцентричним європейцем, чи то екзотичним африканцем. Підхід до примхливої чудакуватої мільйонерши знайдено. Коханці ладні одружитися. Але весілля стають наперешкоді чесленні наречені Мебіуса. Герой розправляється з ними на загальних зборах, обдуривши їх і налякавши фальшивим поліціантом.

П'єса Газенклевера написана блискуче, її образи гострі й насичені яскравими сатиричними барвами. Її сценічні ситуації дотепні й цікаві.

А. В. Луначарський, що здобув цю п'єсу в Берліна, не дурно звернув на неї свою увагу, присвятивши їй чудовий фелетон в „Огоньке“.

за допомогою умовних сценічних засобів. Героїв Газенклевера на помості Державного Єврейського Театру УСРР оточують ледацюги, буржуазні дами, шпиги, поліціанти, біржовики, клерки, прислуга, створюючи соціальне тло й підкреслюючи дії осіб п'єси, як суму фактів, що раз у раз повторюються в Берліні певної класи й світогляду.

В постановку „Ділової людини“ режисер С. А. Марголін завіз 26 фігурантів і фігуранток, перетворюючи їх на романтичних героїв і героїнь буржуазного цивілізованого Берліну.

Мебіуса трактується як образ нового Дон-Жуана, що зробив з любові своє ремесло. Це колишній перукар, комівояжер, атлет, він відіграв різні ролі перед жінками, що купують його почуття. Залежно від смаку тих жінок він трансформується то в залізничника, то в кіно-актора, то в кельнера, то в мандрівника з Занзібара і т. д. Збагнувши ексцентричність природи

Лії Компас і добившись її згоди на шлюб, Мебіус несподівано зрікається цього шлюбу і тим ще більше інтригує свою останню клієнтку. В сценічному читанні режисера п'єсу подається, як карикатуру на звичай американізованих німців аристократичних кварталів.

Мебіус, це—син свого століття, тип, позначений яскравими реалістичними рисами, не зважаючи на гротескність його окремих рис. Це—близька рідня героїв Толлера—„Визволений Натан“, Жіда—„Прометей“, що його не прикуто“, „Труадек“ Жюльє Ромена.

Предмети, речі, костюми, конструктивно-маларська установка, звук і ритм вистави, усе це має перед собою завдання перетворити фарс Газенклевера—в комедію звичай післявоєнної капіталістичної Німеччини—на сцені молодого радянського національного театру.

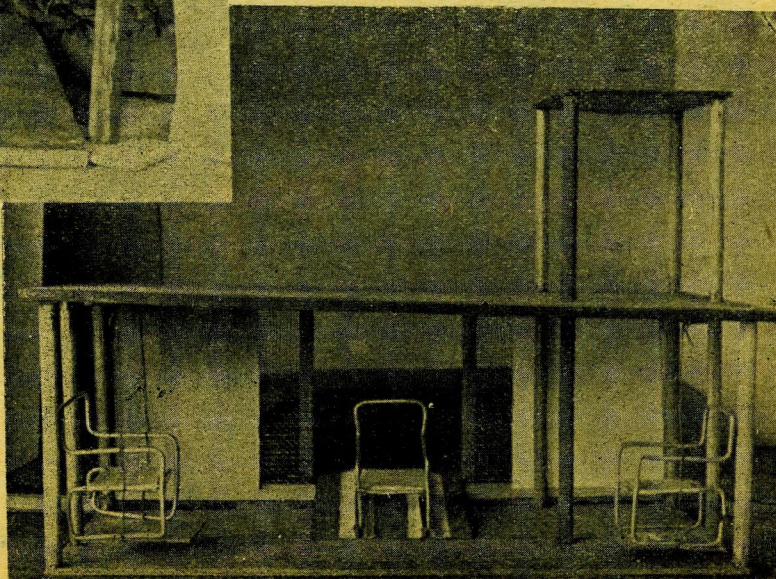
Другий

А. В. Луначарський цілком слушно заявляє, що п'єса Газенклевера потребує значних редакційних вправлень. Її ідеологія занадто примітивна. Який небудь наївний глядач міг би ще вважати цю п'єсу за залик до того, що для сучасного шлюбу є доцільною шлюбна реклама. Заперечення й викриття автора аж надто поверхові.

Виходячи з матеріалу комедії й її ідеологічних побудов, Державний Єврейський Театр УСРР переробляє цю п'єсу.

Вистава відбувається в оточенні двійників героїв і допоміжних персонажів. Буржуазний Берлін показується мов у розрізі. Мільйонер Компас сполучений телефонними дротами з безліччю своїх секретарів, розкиданих на просторі, що має являти собою все місто

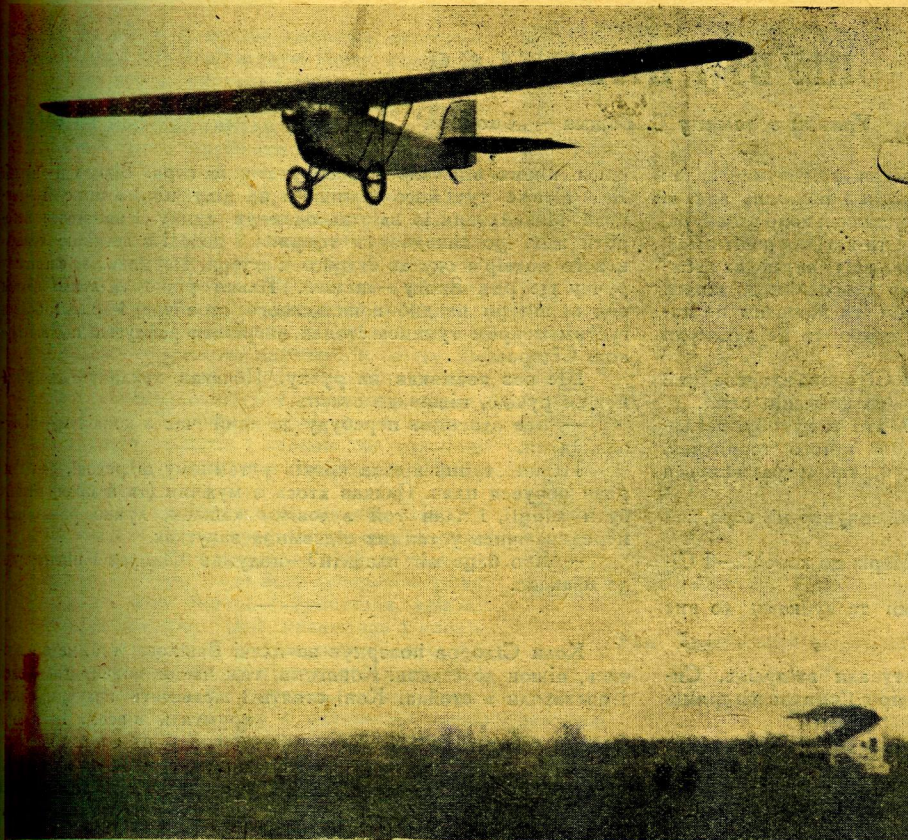
Г. І. Петровський вітає похід робітників

Урочистий похід робітників біля будинку ВУЦВК'у

Ци
відкри
ної А
ний
інстру

На
„Мар
Нач.
у гост
Винзу
учн в
школі
мовал

Цими днями в Харкові відбулися урочисте відкриття першої на Україні Школи Цивільної Авіації. Школа має власний аеропланний парк і висококваліфікований склад інструкторів.

На фотах: Вгорі ліворуч — авіетка школи „Марс“, ведена тов. Качаром, праворуч — Нач. Харківських авіочастин т. Алексеев у гостях у школи. Посередині група учлетів. Внизу ліворуч — т. Чухновський серед учн в азіо-школи, праворуч на відкритті школи представник Уряду т. Поляков розмовляє з тов. Качаром. *bc. 46/28*

ШУБІН БАВИТЬСЯ

Уривок з роману С. Божка — „Сполохи“

ВНОЧІ робота припинилась. Тільки загув тривожний гудок „на горі“, в копальні пішла сигналізація і почалась видача людей. Зачувши сигнал на сполох, всі товпилися коло стовбура, і обидві клітки що-хвилини видавали замість вугілля робітників. Назад, до шахти, ніхто не спускався, а по всіх виробках темними норами ходив переляк. Тільки через півгодини до шахти спустився Сідоров і наказав камеронщикам та конюхам не кидати копальні, щоб не залило копальні водою та не загинули під землею коні.

— Дядюшка, голубчику,— молився до Сідорова здоровенний Вавілов,— я піду на горі... я не залишуся на конюшні сам...

— На гора обійдуться і без тебе. А хто ж худобу доглядатиме? Це йдуть люди із забоїв, а тобі нічого товпитися. Сиди тут. Тут же недалеко є камеронщик, також залишиться газовий десятник і ще дехто.

— Микола Михайловичу, батечку мій, одпусти на гора, хай хто інший за мене тут побуде...

— Ти мені довго будеш базікати?! Марш до коней!...— І Сідоров обернув Вавілова за плечі.

З гулом підходили, цокаючи кайлами та зубками до них у торбинках, забойщики далекого штоку.

— Чого це такий сполох?

— Чого викликають на горі?— запитували звідусіль. Сідоров стояв на середині копальневого подвір'я, чмихав ніздрями, дивлячись, як перелякані люди вилазять з глибоких пір і вигражуються на гора.

— Хай ідуть, хай вилазять хоч усі. Аби не загинули під землею, коли страйкарі на горі зупинять, а то й зовсім зіпсують машину.

Микола Михайлович — старий шахтар. Йому не первина бути учасником і свідком копальних страйків і катастроф. Він вилізе останнім, аж коли нікого не буде опріч двох конюхів та камеронщика коло помпи, що витягає воду з „помийниці“.

— Вас ще багато там?— запитує Сідоров у партії забойщиків, що понуро плентають до стовбура один за одним.

— Вже немає нікого,— бовкнув передній і, не підіймаючи голови, швидко поспішав до кліти.

— А вентиляційні двері на бокових хідниках попричинили?— гукає Сідоров. Запитання ніхто не почув за гармидером та галасом коло стовбура.

Коли Микола Михайлович підійшов, щоб перепитати вдруге,— остання кліть, наповнена людьми, зойкнула і полетіла на гора.

— Отакої!...— знизав плечима Сідоров,— а як, же мені вибратись? Почекаю, мо хто підійде. — Та підходити ніхто не збирався. Навколо було порожньо. Тільки безперестанний дощ у стовбурі шумів невпинно та десь з капітального штреку чути було шум-подих повітряної дифузії, що часом перебивався пирканням коней у підземних шахтах.

Темрява і самотність, небезпека про нагірні події нерувували Сідорова. Не дочека-

вшись нікого він став сигналізувати на-гора. Відповіді— ні. Як? Невже тут його залишили на цілу ніч, а може й... Микола Михайлович із злістю одкинув думку і намагався протривати, що виходив із темряви і поволи з вогкістю копальневого подвір'я окутав старого шахтаря. Посмикав за сигнальну ручку ще раз. Знову— нічого. Тільки рівно та лунко падали водяні шнурки на дно копальневого стовбура, і водяні бризки густим мокрим туманом стояли, вираюючи райдугу під шапкою Сідорова.

Ще раз посмикав за ручку. Почекав хвилину— дві і, нувши рукою, пішов до стаєнь.

— Все охотніше перебуду де який час з конюхом!— міривав, ідучи.

Тільки ступив кілька кроків у темному штрекові, як з темряви почувся плач. Плакав хтось з мужчин (та й звідки в шахті бути жінці), і плач той з довгим кашлем, лунко розскакався, переливаючись у темних підземних закутках.

— Хто б це міг плакати?— подумав Сідоров і пішов у стаєнь.

Коли Сідоров повернувся за плечі Вавілова, той, не оглянувшись, пішов до стаєнь. Коногоні, тим часом, повипрягали коней і поставили в стойла. Коні стоять і шелестять пахучим сіном, хрумтять вівсом. Ім нічого не треба.

Сигналу на сполох не рознімають, а мовчки, як завжди, поставали в бокових штреках, підхоплюючи штрек— ступаючи і не хвилюються як завжди. Перевіривши, чи у всіх є вода, Вавілов ліг на купу лантух і з бестрахом прислухався до шуму підземного копальневого штоку.

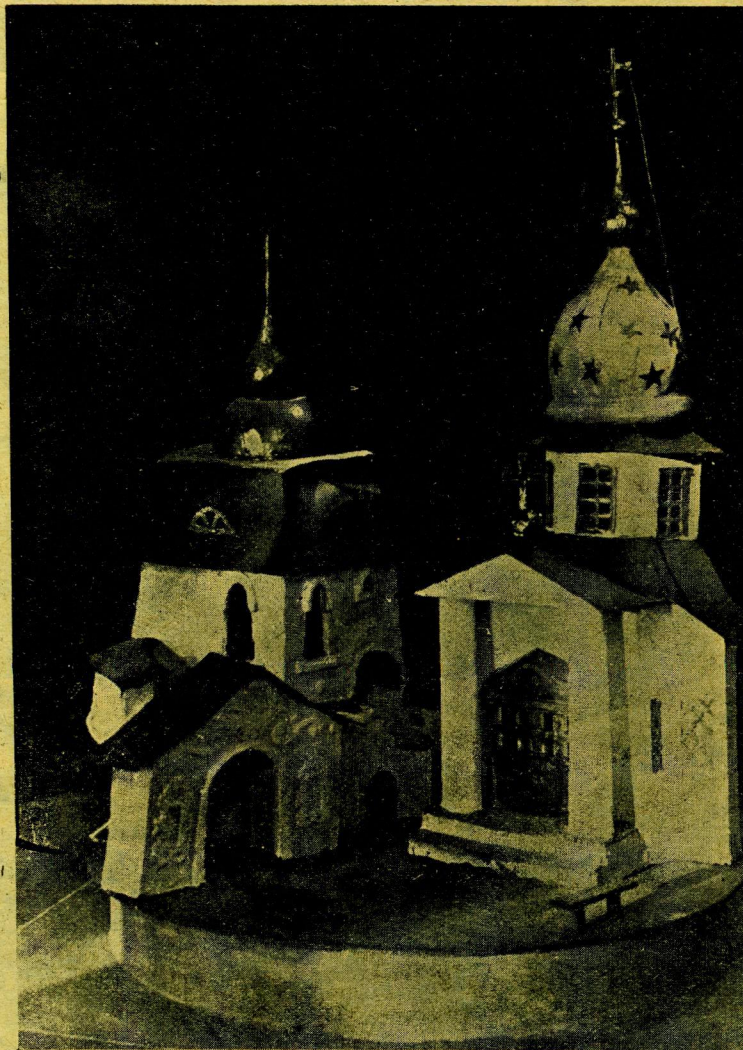
А він — страшний. Коли йде робота, коли блимають вогники робітників, коли дзвенять і стукають одна на одну вагонетки, коли зойкає стовбур, підіймаючи кліть, і кліть, тоді шуму не чути. А тепер, що далі, шум заглушував цілковито під землею. Вавілов прислухався, як зовнішні далекі голоси забойщиків, як останній раз дзвеніть зойкнув стовбур, звуки, свідки живої людини під землею, затихли. Тоді почав свою роботу підземний шум.

По-первах дуже шумно в стовбурі вода, а далі шуми стали тише. Згуки, розходячись по підземних галереях, підхоплювали інші, повертаючись назад, неслися до Вавілових ушей трісканням цямриння, гупання шматочків породи, свист повітряного струменю, що його під час роботи ніхто ніколи не чув.

Так буває завжди, коли немає в копальні людей. Тоді панує підземний шум з різними манітними нюансами. А в усьому цьому примітивна фантазія селянина-шахтаря творить фантастичного „хазяїна шахти Шубіна“.

„Шубіна“ Вавілов ніколи в вічі не бачив, але вірив, що він є в кожній копальні. Вірив, що він існує так, як існує в лісі лісовик, у воді водяник, а в хаті „хазяїна“

фото А. Орловича

Другою прем'єрою в Харківському Червонозаводському театрі піде п'єса Я. Мамонтова „Княжна Вікторія“. На фоті макет постановщика п'єси режисера Л. І. Клещєва

фото А. Орловича

мичник". Не вбога фантазія Вавілова створила цих дів, не він і Шубіна вигадав. Йому, молодому шахтареві, уяву про „господаря Шубіна“ склали ті тисячі попередників, що десятиками років працювали під землею і гинули в одних норах. Вавілову довелося лише прийняти його існування і жити. Вавілов вірив, боявся і зараз боїться. Бо не знає в якому образі Шубін прийде, чи стайню. Казали, що він туди заходить і цагом, кінем, і котом. Старий п'яничуга Ньюхало, Най-мисл конюх, бачив його навіть в образі великого мисл. Ніби то сидить Ньюхало на мішках з вівсом, а Шубін спід коня—„Орлика“ виповзає-виповзає... Заровнена така гадюка... Стала на хвіст і ходить від одного коня до другого. А потім пі-ршов до Ньюхала та—лясь його по голові хвостом.

Де кому з конюхів Шубін являвся в образі підрадника Цапка. Хвалився один, що в неділю, коли нікого опріч конюхів і палкою не загониш до копальні, раптом звідкілясь приходить Шубін в образі підрадника.

Далі й далі повзла низка спогадів про Шубіна у Вавілова в голові. Шум зростав, шахтарки при-мркали, і з усіх кінців насувалися тіні підземного шуму. Ось над „Голубом“ із-за його кучерявої гриви з'явилася чиясь біла борода і трясеться, вишкі-люючи зуби, до Вавілова. Цей наваживсь і кинув порок породи. Голуб з острахом підняв голову і з вуха впав клубок м'якого підземного моху. Він білий і, запутавшись в гриві, дріжить, як холодець.

— Та й дурний же я! Уже й злякався,—посміхнувся Ваві-лов. Хіба Шубін став би чекати, доки я його породою почну мучити? А може Шубіна, як казав штейгер, зомсім немає? Але чому б йому й не бути?.. Лісовик же в. Водив він його, коли ще хоп'ям бігав по гриби. Дочку тітки Мелашки зовсім зняв до болотної трясовини. А хороша була дівчина у тітки Мелашки,—пригадував далі Вавілов, потягаючись на мішках і налякуючи очі. Злива образів-спогадів повстала перед ним і потекли наперегонку один за другим, один одного змінюючи. Німе невелике село в найдальшому куті Н-кого повіту глухе, тихе. Бігав по ньому без шапки з довгим, білим, як льон м'я-ким волоссям, у червоній кумачевій сорочці та синіх вибійча-тих штанях хлопчик. Навколо зелено та мило. Батько завжди на заробітках, а мати огрядна, з налитими кров'ю що-ками, пестила сина і оддавала всі цукерки, що приносив що-ди сусіда крамар.

— Бідна мамуся. Яка то вона зараз? Вже другий рік як зживув її Міша з водянкою в ногах. Коли його виряжали, вона плакала гірко, а дядя Мелетій жалко надавав беручись кулаком під щоку та виводячи:

„Отцовский дом покинул я,
Травой он зарастет.“

Учні Харківської цивільної авіо-школи біля свого ангару

Собачка верная моя
Залаєт у ворот.

Як зараз у підземному гулі вчувається Вавілову голос дяті Мелетія. І сват Касян ось високо-високо заводить:

Не будь мене в том краю родном,
В котором мальчик я рожден,—
Терплю мученье без вины.
Навек я осужден...

— Може й справді не буду?—запитає себе Вавілов.—Може не буду і на-гора? Хто знає, що там в. І нічого не чути. А що коли пожежа? Згорить капар, звалиться, і сидітиме Вавілов тут заживо похованим. Думки чорніші околишньої тем-ряви лягають на голову Вавілова, а під карк щось котиться знизу і лоскоче так тепло. Вогонь шахтарки застрибав, і Ваві-лов, сховавши голову в порожній лантух, тихо заплакав. І що далі текли сльози, то дужче підпирило з грудей і забивало дух. Хотілось плакати тихо, але не виходило. Що далі більше набирається журби та смутку, безпорадність чорна, як ті чи-сленні пуди породи, що лежать над головою, тисне зо всіх бо-ків, і з глибини грудей у Вавілова виринаються звуки, такі дивні і до цього нечувані. Плач розлігся по корінному штре-кові, перегукнувся в копальневому підвір'ї, і до всього звиклі й байдужі коні перестали їсти, при-слушались. Їм здавалось, що плакало багато й у всіх закутках підземелля.

фото Рамая

Раптом од підвір'я задзвеніло і почулись го-лоси. Говорило ніби двоє, але розмова лунала й розлягалася в підземній чорній порожнечі,— дарма було щось второпати. Вавілов схопився, зняв з гвіздка лампу й похапцем пішов до стовбура. Голоси здавалось стихали, а коли Вавілов доходив до по-двір'я, кліть швидко рвонуло до гори і знову все затихло. Навколо лише тривожний шум.

— Нечиста сила—промовив ще більше переля-каний Вавілов і став. Потім, дико озирнувшись в околишню темряву, помацки повернувся до стайні.

„Голуба“ в станкові уже не було. Він поїв овес і, доки Вавілов ходив до ставбура, кінь пішов на свою ділянку ганяти вагончики*).

— Це Шубінова робота,—вирішив Вавілов і став прислухатись до далеких кроків „Голуба“. А вони чим далі ставали менш виразними і під кі-нець зовсім стихли. Потім з глибокого штреку за-гарчали вагонетки й було чути як вони, доганяючи одна другу, наближались до стайні. Ні гейкання, ні свисту коногонщицького не було чути, а вагонетки верещали все ближче. Перемагаючи жаж, Вавілов

*) Коні, що по кілька років працюють у ко-пальнях, можуть качати грудьми порожняк без за-пряжки і погонича.

Новий пасаж Церобкоопу

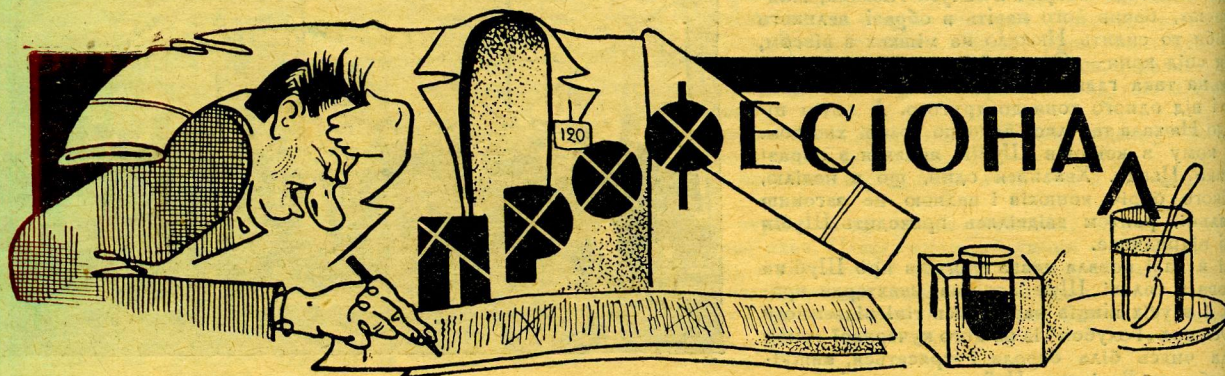
світив шахтаркою, придивляючись чи не блисне лампочка коногона. Та лампочки не було видно, хоч дзвін вагонеток все наближався. Ось вони зовсім близько, і Вавілов побачить коня та голову коногона. Він десь заблукав і у нього певно потухла лампочка. Але де там!.. Ні коня, ні коногона не було видно. Натомість прямо на Вавілова поволі котились вагонетка за вагонеткою.

— Шубін!—як не крикнув переляканий шахтар і кинувся до станка, де стояв, спокійно хромаючи рештки сіна, „Орлик“.

Припав до коневих грудей і завмер. Вагонетки на мить зупинилися, а далі поволі стали котитися. За восьмою вагонеткою обіпершись кичкою з хомути, спокійно йшов сам „Голуб“, минувши стайню „Голуб“ наліг грудьми на задню вагонетку і вони по інерції покотились далі.

Переляканий Вавілов, не одриваючись од „Орлика“, грудей, тремтів, а „Голуб“ постояв хвилину і, спокійно повернувшись, зайшов до свого станка.

Вагонетки поверещали і стихли...

Гумореска С. Чмельова

Малюнки М. Щеглова

„ЗВІДКИ БЕРУТЬСЯ РОМАНІСТИ“

НЕВІДОМИЙ паруб'яко, з ніжним запахом „Коті“ і портвейну, зайшов в Універмаг і, показуючи на вітрину стеком, спитав:

— Скільки коштує оцей синій смугнастий костюм?

— 120—відповів прикажчик.

— Гм... 120...—буркнув паруб'яко.

— Цеб-то—4 фейлетони і 1 нарис. А дозвольте спитати: чи нема у вас костюмів дешевших, так, фейлетонів на чотири?

— Яких?—не зрозумів прикажчик.

— Або ні!—продовжував гість.—Покажіть ви мені краще одні штани: тільки не дорогі, так на 2-3 нариси—не більше.

Прикажчик здивовано стиснув плечима, але, щоб не показати свого збентеження, відповів:

— Штани фасону „нарис“ вже всі розійшлися. Лишилися тільки звичайні. Показати?

Паруб'яко, що, як видно, любив усе незвичайне, зморщився.

— Ні, не треба!—розсіяно кинув він і, гризучи головку стека, почав міркувати голосно:

— Пальто—8 фейлетонів, черевики—5 рецензій.

А тут ще й костюм потрібний, калосі,—двом красуням, чого доброго, аліменти платити доведеться...

За квартиру падлюка хазяїн на дві рецензії на місяць накинув, опал...

Хоч круть-верть, хоч верть-круть, а без повісти або романа все одно обійтися не можна! Завтра ж таки доведеться засісти за яку небудь велику роботу. Ех!..

— Ну, а поки що...—звернувся до прикажчика—загорніть мені дюжину англійських шпильок...

— Будь ласка. П'ятьдесят копійок у касу.

— Гм... Один рядок поезії? Чудесно!—і покупець пішов платити гроші.

А прикажчик, загортаючи шпильки, тим часом думав:

— Мабуть божевільний! Проте, він помилився:

Невідомий паруб'яко був відомий журналіст, що його фейлетони ми з вами, читачу, не раз уже читали, а незабаром читатимемо навіть його роман. Не забувайте, що йому краще потрібні пальто і калосі...

Сергій Чмельов

ИСКУССТВЕННЫЕ ПАЛЬМЫ

... ОТ 3-х РУБЛЕЙ ...

ВЫСЛАЮТСЯ
НАЛОЖЕННЫМ
ПЛАТЕЖОМ

Контрек. ул. (Красно-
октябрьская), № 5,
Рыбальченко

НОВАЯ КНИГА САМОУЧИТЕЛЬ КРОЙКИ МУЖСКОГО ПЛАТЬЯ

с 73 РИСУНКАМИ и ЧЕРТЕЖАМИ

Цена 1 руб. 80 коп., с пересылкой 2 р.

Москва, ул. Герцена, 22-42.
Книжный склад „КНИГОВЕД“

КУСТТОРГ

(6. ВСНХ РСФСР)

Москва, Леонтьевский, 7,
и Петровка, 12.

В БОЛЬШОМ ВЫБОРЕ: игрушки и игры для всех возрастов, научные забавы, этно-графические игрушки, детские военные игры, строительные ящики, художественные пеналы и чернильницы, украинские глиняные вазы для рисования, механические музыкальные игрушки, кукольная мебель, сумки, ранцы и книгоноски, комнатные велосипеды (кустарь), художественные кустарные изделия, женские рукоделия, кружева, плетеные изделия. Елочные от 1 руб. и выше, каменнорезные изделия, портсигары, порттабаки.

МЕБЕЛЬНЫЙ ОТДЕЛ

6. ДМИТРОВКА, 9.

МЕБЕЛЬ: конторская, гражданская, ||| **ЦЕНЫ НА ВСЕ ТОВАРЫ СНИЖЕНЫ**
больничная и детская. ||| **ПРОДАЖА ОПТОМ И В РОЗНИЦУ.**

Оптовый прейс-курант высылается торгующим организациям **БЕСПЛАТНО**

Зубная паста Хлородонт

прекрасно освежающая мятная зубная паста в тубах.

Зубной порошок Хлородонт

прекрасно действующий мятный зубн. порошок в жестянках и пакетах.

Зубной элексир Хлородонт

прекрасный ароматный зубной элексир в флаконах.

Германское Концессионное Предприятие Лаборатория Лео Дрезден Москва, Ольховская 14.

ПОЛЕЗНЫЕ КНИГИ

ЗЕРКАЛЬНОЕ ПРОИЗВОДСТВО

Наводка кустарным способом. Руков. для любит. и куст. с рис. сост. О. С. Бильченко. 28 г. Цена 60 к. с перес.—85 к.

СПУТНИК ОХОТНИКА

Оружие, собаки, способы охоты, дичь, пушнина, советы и рецепты, законы об охоте, календарь. 313 стр., ц. 1 р. 50 коп. в переплете 1 рубль 8 коп.

СПРАВОЧНИК

по лекарственным растениям :— Сбор, сушка, разведение и пользован. ими. 136 стр. с атласом в 73 табл. в красках. Сост. Комаров. Цена 2 руб. 50 коп.

МОЕ ВОДОЛЕЧЕНИЕ

Сост. Себ. Кнейпп. Испытан. в течение 40 лет. 1928 г. Цена 1 р. 25 к.

ПРОТИВОЗАЧАТОЧНЫЕ СРЕДСТВА

предохранение от беременности 264 стр. 28 г. Сост. Губарев и Селицкий. Ц. 1 р. 70 к.

ГИПНОЗ И ЕГО ТЕХНИКА

Учение о гипнозе и внушении. 194 стр. 1928 г. Сост. Левенфельд. Цена 2 руб.

Якобзон. Онанизм у мужчины и женщины и его лечение, 28 г. 2 р. 50 к.

Бобринский. Определитель охотничьих и промысловых зверей нашей фауны 28 г. 1 р. 50 к. Флеров. Обувное производство. 27 г. 177 стр. с рис. 2 р. 25 к. Булгаков. меховое производство. 28 г. 195 стр. с рис. 2 р. Петров и Бебешин. Шорное производство. 28 г. 167 стр. с рис. 1 р. 75 к.

САМОУЧИТЕЛЬ

кройки мужского платья

Сост. Латанус. 1928 г. цена 1 р. 80 коп.

КРАСИВО! ПРАВИЛЬНО! СКОРО! ПИСАТЬ научитесь, приобретя самоучитель каллиграфии.

Сост. Волчком. Цена 1 руб. 25 коп.

ЕГО ЭКСПЕРТИЗА

будущ. старш. счетоводов, помбухов и бухгалтеров. Ответы экзаменующихся на вопросы экспертов 28 г. Цена 75 к.

КАК ПИСАТЬ стихи, статьи и рассказы. Сост. Шенгели 28 г. Цена 90 коп.

Полный справочник ПО ФИЗКУЛЬТУРЕ

Джигу - Джигу, бокс, борьба, футбол, гребля, плавание и др. виды спорта. 53 стр. Сост. Короновский и др. Ц. 2 р. 50 коп.

ПИСАТЬ и ГОВОРИТЬ правильно по-русски

будете, если приобретете „Новый орфографический словарь“, содержащий 100.000 слов сомнительн. в правописании.

Сост. Хомутов. Цена 2 руб. 80 коп.

ПЕВЧИЕ ПТИЦЫ.

Сост. Святский. Ц. 1 руб.

Данченко. Певчие птицы. Ловля, содерж., развод. и лечение болес. Цена 50 к. Пашенко. Канарейка. Пение, уход. Ц. 50 к.

САМОУЧИТЕЛЬ ПЧЕЛОВОДСТВА.

120 рисун. 388 стр. 26 г. Сост. Буткевич. Ц. 4 р.

МЕТОДЫ ПЧЕЛОВОЖДЕНИЯ.

390 стр. С рисунк. 3-е издание. 1926 г. Сост. Шимановский. Ц. 4 руб.

ОПЫТНЫЙ РЫБОЛОВ.

ГОРЧАКОВ. Цена 1 р.

ЛЕЧЕБНИК ДОМАШНИХ ЖИВОТНЫХ

— с рецептами лекарств — 176 стр. Сост. ГРЮНБЕРГ. Цена 1 руб.

а также все учебники и любую книгу высылают с добавл. стоим. пересылки нал ж. платек. книжный магазин „Наука и Жизнь“ Москва „9“, Воздвиженка 4-1. Фирма существует с 1905 г. За книги и на ответ можно мелкие почтовые марки.

Вырежьте и сохраните!

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАОЧНЫЕ КУРСЫ при Московск. Техн.-Куст. Промышл. ВСНХ, утвержденные Главпрофбром

ОБУЧЕНИЕ НА КУРСАХ 1 ГОД

Плата 9 руб. в год—первый взнос 2 руб.

По окончании курсов выдается свидетельство

Первое задание рассылается в октябре м-це.

Москва, Леонтьевский пер. 9-7.

КРОЙКИ И ШИТЬЯ

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ЭНДОКРИНОЛОГИИ

НАРОДНОЗДРАВ

Институт доводит до сведения врачей, лечебных учреждений, аптек, что им приуготовлено и массовому производству

ИНСУЛИНА

Инсулин одобрен Исполнительным Комит. Учено-Медик. Совета НКЗ РСФСР. Стандартизован в международных единицах. 1 кб. см. содержит 20 межд. единиц.

Инсулин выпущен в упаковке 5 кб. см.—цена 1 руб. 45 коп. флакон. Инсулин выпущен при оптовом заказе на ИНСУЛИН СКИНН 20 %

Ин-т также изготавливает все ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКИЕ ПРЕПАРАТЫ: АДРЕНАЛИН, АНТИТИРЕОКРИН, ПИТУИРИН, ТИРЕОКРИН и др.

Большинство препаратов отапливается. Препараты готовятся под наблюдением специалистов и имеют благоприятные отзывы врачей.

Со скидкой препараты отпускаются Аптекоуправлениям, врачам и лечебным учреждениям.

О требов-ниях при заказе обращайтесь к тов. В. Манго-Варшавский нар. М. 10, Государственный Институт Экспериментальной Эндокринологии НКЗ нар. 4-40-66.

Присланные фотографии, высылкаем бесплатно по вашему требованию.